

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om integrering af vandpolitikken i de øvrige EU-politikker (sonderende udtalelse på anmodning af det ungarske rådsformandskab)

(2011/C 248/07)

Ordfører: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

Den 13. november 2010 anmodede det kommende ungarske rådsformandskab EØSU om en sonderende udtalelse om emnet:

Integrering af vandpolitikken i de øvrige EU-politikker.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som udpegede An Le Nouail Marlière til ordfører. Sektionen vedtog sin udtalelse den 20. maj 2011.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 472. plenarforsamling den 15.-16. juni 2011, mødet den 15. juni, følgende udtalelse med 106 stemmer for, 26 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner

1.1 På baggrund af sin ekspertise, når det gælder miljø og landbrug og de udfordringer, der følger med klimaændringerne i Europa (skiftevis oversvømmelser og tørke til skade for vandressourcerne, jordbunden og infrastrukturene og de økonomiske og sociale aktiviteter), anbefaler EØSU en konsolideret og bredt-favnende tilgang til problemerne på det miljømæssige, økonomiske og sociale område.

1.2 Efter EØSU's opfattelse er det yderst vigtigt, at EU udformer en europæisk vandpolitik på grundlag af vandrammedirektivet, og det opfordrer medlemslandene og EU-institutionerne til at konsolidere denne politik med tanke på, at vand er livsvigtigt og endvidere har stor økonomisk, social og miljømæssig betydning for borgerne, erhvervslivet, landbruget og de lokale og regionale myndigheder.

1.3 EØSU slår derfor til lyd for, at vand får en central plads i alle EU-politikker.

1.4 Med udgangspunkt i landdistrikternes og landbrugets særlige behov og forpligtelser i en tid, hvor man drøfter den fælles landbrugspolitik fremtid efter 2013, anbefaler EØSU at stille flere midler fra første søjle til rådighed for vandpolitikken gennem anvendelse af *krydsoverensstemmelse* ⁽¹⁾ og at øge miljøtiltagene i landbruget samt støtten dertil under anden søjle for at nå op på et niveau, der er tilstrækkeligt højt til at vinde tilslutning fra landmændene.

1.5 I betragtning af, at der blandt de hjemløse eller personer med dårlige boligforhold i Europa er mange, som endnu ikke

⁽¹⁾ Tilbagebetaling af subventioner, hvis EU's lovgivning (vandrammedirektivet) og national lovgivning (de nationale gennemførelsesforanstaltninger) vedrørende nitratforurening, vandkvalitet, vandrammedirektivet ifølge princippet forurenere betaler osv. ikke overholdes.

har adgang til rindende vand og/eller gratis drikkevand, understreger udvalget, at udfordringerne med hensyn til vand hænger sammen med fattigdomsbekæmpelsen og ambitionen om at udrydde den.

1.6 EØSU gør opmærksom på den internationale og ikke-europæiske dimension af EU's miljøpolitik gennem EU's strategi, Unionens tilgang til handel, miljø og udvikling og dens deltagelse i de globale miljøstrategier, både på EU's eget område (tværnationale vandområder) og i forbindelse med sin udenrigspolitik ⁽²⁾.

1.7 EØSU opfordrer medlemslandene og EU til at ratificere FN's konvention fra 1997 ⁽³⁾.

1.8 På det indre marked er de grundlæggende rettigheder, integration, social samhørighed og sundhed faktorer, som taler for en omhyggelig undersøgelse af konsekvenserne af og omkostningerne ved en vandpolitik, som ikke inddrager de sociale, miljømæssige og økonomiske dimensioner.

1.9 En sådan inddragelse forudsætter, at man øger sammenhængen mellem strategierne for de forskellige territoriale interesser i medlemslandene og for de forskellige områder (beskæftigelse, sundhed, miljø, intensivt eller økologisk landbrug, energi, fysisk planlægning, finansiering af de offentlige politikker osv.) og aktører (private brugere og forbrugere, husholdninger, erhvervsliv, landbrug), der generelt er berørt.

⁽²⁾ Informationsrapport om anstændigt arbejde og bæredygtig udvikling omkring Middelhavet: sektorerne for ferskvand, havvand og spildevandsbehandling.

⁽³⁾ FN's konvention om ikke-sejladsmæssig udnyttelse af internationale vandveje – http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/8_3_1997.pdf

1.10 Traditionelt set har forvaltningen af vandressourcer i Europa lagt størst vægt på udbud og forsyning. I dag har EU behov for nye midler for at kunne foregribe og håndtere naturkatastrofer og menneskeskabte katastrofer, som truer og skader vandressourcerne på kort sigt.

1.11 EØSU minder om den afgørende rolle, som jordbunden og vegetationen spiller med hensyn til at opsuge nedbør, og opfordrer Rådet til at sætte fornyet skub i vedtagelsen af jordbundsdirektivet, som er nødvendigt for, at der kan føres en effektiv vandpolitik ⁽⁴⁾.

1.12 EU har ligeledes behov for at skabe en bæredygtig strategi for forvaltning af disse ressourcer, hvor der også sættes fokus på en mere beskeden efterspørgsel, således at man kan bevare og beskytte ressourcerne gennem en mere effektiv anvendelse. Dette kan bl.a. ske gennem en reorganisering af vandudvindingen og anvendelse af nye teknologier.

1.13 Selv om vandressourcernes kredsløb endnu i høj grad er naturligt, omfatter det som følge af nye teknologier kunstige faser. Dette betyder dog ikke, at der ikke er behov for en demokratisk drøftelse af disse valg. Man bør nemlig sørge for, at vandudvindingen sker på en mere retfærdig måde, som lever op til kravene og konkurrencen mellem den økonomiske sektor og energisektoren, behovet for at bevare økosystemer for ferskvand og kravet om at beskytte en af borgernes grundlæggende rettigheder.

1.14 En integreret forvaltning af drænområder er af afgørende betydning for at bevare og administrere ressourcerne. En sådan fremmer de forskellige parters deltagelse i udformningen og iværksættelsen af tiltag, der modsvarer de regionale udfordringer, som ofte kræver, at der indgås kompromiser mellem forskellige interesser og forskellige sektorer (byplanlægning, oversvømmelsesområder, arealanvendelse – navnlig anvendelse af landbrugsområder – erhvervslivet, energisektoren).

1.15 EØSU understreger, at der kunne fastlægges et råderum for offentlig støtte på EU- og nationalt plan, som skulle kunne tildeles og/eller forhøjes med henblik på at omfatte støtte til beskyttelse af offentlige landskabsmæssige interesser såsom genskabelse af vådområder eller beskyttelse af biodiversiteten, navnlig i forbindelse med reformen af EU's statsstøtteregler for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse ⁽⁵⁾.

1.16 EØSU opfordrer medlemslandene og de lokale og regionale myndigheder til at sikre den enkelte borgers grundlæggende ret til at råde over en nødvendig mængde vand, til at udvise agtpågivenhed og stramme kravene om gennemsigtighed og mulighed for opsigelse af kontrakter om tjenester af offentlig eller almen interesse, både på det juridiske og økonomiske område: offentlig ejendom, bortforpagtning, fastsættelse af takster, nyinvesteringer, vedligehold af anlægsarbejder.

⁽⁴⁾ KOM(2006) 232 endelig – 2006/0086 (COD), KOM(2009) 665 endelig.

⁽⁵⁾ KOM(2011) 146 endelig; EØSU's udtalelse *Reform af EU's statsstøtteregler for tjenesteydelser af almen økonomisk interesse* (Se side 149 i denne EUT)

1.17 EØSU betoner, at også forvaltningen af menneskelige og sociale ressourcer bør ske på integreret vis: grunduddannelse og videreuddannelse, en referenceramme for kvalifikationer og anerkendelse af kvalifikationer, fremadrettet, helhedsorienteret og integreret forvaltning med henblik på at fremme den faglige og geografiske mobilitet gennem inddragelse af kønspektet, database.

1.18 EØSU anbefaler, at man inddrager den sociale dialog som et element, der kan bidrage til at sikre opfyldelsen af alle vandvesenets opgaver i al deres forskelligartethed og på alle niveauer. Det gælder både arbejdstagernes stilling og personalets og borgernes sikkerhed.

1.19 Hvad angår oplysning og rådgivning af brugerne udgør de økonomiske og sociale råd overalt hvor de findes en dyrebar ressource, da de er repræsentative, uafhængige, har stor erfaring og har kapacitet til at afholde offentlige høringer.

2. Lovgivning om vandpolitik

2.1 Flere problemstillinger er forbundet med vandpolitikken. Det gælder bl.a. forvaltning, bevarelse og udnyttelse af vandressourcerne, håndtering af katastrofer med relation til vand, beskyttelse af naturområder og den offentlige sundhed.

2.2 Nedenfor følger en liste over EU's lovgivning og de mest relevante politikker på vandforvaltningsområdet.

- 1970'erne: de første initiativer
- 1976: Badevandsdirektivet
- 1980: Drikkevandsdirektivet
- 1990'erne: Problemet med de største forureningskilder behandles ved kilden
- 1991: Rensning af byspildevand
- 1991: Nitratforurening fra landbruget
- 1996: Integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (IPPC-direktivet)
- Siden 2000: Udvidelse, sammenhæng, rationalisering
- 2000: Vandrammedirektivet og datterdirektiverne i 2006 og 2008 om grundvand og prioriterede stoffer
- 2007: Oversvømmelsesdirektivet
- 2007: Vandknaphed og tørke (meddelelse)

2.2.1 Vandrammedirektivet (direktiv 2000/60/EF) påbyder en integreret forvaltning af vandområderne med henblik på at bevare vandressourcerne »i hverdagen« gennem indførelse af begrebet vandløbsopland. Direktivet skaber også mulighed for at integrere forvaltningen af overfladevand og kystvande.

2.2.2 Gennem indsatsprogrammer i vandområdedistrikterne er hensigten med vandrammedirektivet, at vandet skal have en god kvalitet i 2015 (dog med mulighed for begrundede undtagelser), samt at vandkvaliteten ikke må blive forringet i fremtiden:

- forebyggelse og bekæmpelse af forurening
- fremme af bæredygtig anvendelse af vandressourcerne
- miljøbeskyttelse
- forbedring af vandøkosystemernes tilstand og afbødning af virkningerne af oversvømmelser og tørke.

2.2.3 Direktivet påbyder medlemslandene at kortlægge og klassificere de vandområder, der er beliggende inden for deres territorier, analysere deres karakteristika, gøre opmærksom på hvilke vandområder der er i fare, og undersøge betydningen af menneskelige aktiviteter for disse vandområder. Der udarbejdes vandområdeplaner med henblik på at forebygge forringelse og undgå forurening, forbedre og genskabe vandområder, hvad enten det drejer sig om overfladevand, grundvand eller beskyttede områder. Det er også hensigten at mindske den forurening, der skyldes udslip og udledning af farlige stoffer. Her suppleres vandrammedirektivet af direktivet om prioriterede stoffer fra 2008.

2.2.4 Midlertidig forringelse af vandområder er genstand for adskillige undtagelser. Der er ikke tale om en overtrædelse af vandrammedirektivet, hvis det er resultatet af ekstraordinære og uforudsete omstændigheder som følge af en ulykke, en naturlig årsag eller et tilfælde af force majeure. Disse undtagelser skal over for Kommissionen motiveres og begrundes af medlemslandene.

2.2.5 Ifølge direktivet har medlemslandene fra og med 2010 pligt til at føre en prispolitik, som belaster de forskellige vandforbrugere (husholdninger, landbrug, virksomheder osv.) i henhold til rimelige principper for forbrug, forurener, betaler, omkostningsdækning.

2.2.6 Medlemslandene har pligt til at indføre en sanktionsordning for overtrædelser af direktivet, og Kommissionen kan iværksætte overtrædelsesprocedurer ledsaget af sanktioner i tilfælde af overtrædelse. De komplekse procedurer med hensyn til overtrædelse giver imidlertid ikke mulighed for at iværksætte sanktioner, og denne sanktionsordning virker ikke tilstrækkelig

afskrækkende. Det ville derfor være på sin plads at indføre et bødesystem, hvor bøden vokser eksponentielt i tilfælde af gentagne overtrædelser. (Bøden fordobles ved hver overtrædelse).

2.2.7 Det arbejde, der udføres inden for rammerne af REACH (forordning for registrering, vurdering og godkendelse af kemikalier, som opstiller en liste over forurenende stoffer, der udgør en stor risiko), er med til at nedbringe spredningen af persistente miljøgifte i vandet og beskytte vandøkosystemerne, hvorved risikoen for den offentlige sundhed begrænses.

2.3 *Kommissionen tager fat i problemet med vand i forbindelse med sundhedseftersynet af den fælles landbrugspolitik*

2.3.1 Sundhedseftersynet har således indført krav om at udlægge sprøjtefri randzoner langs vandområder, hvor anvendelsen af pesticider er begrænset, og at afsætte midler til bekæmpelse af vandknaphed. Det er nødvendigt at sikre, at disse tiltag føres ud i livet. Det er ligeledes vigtigt at gennemføre konsekvensanalyser vedrørende de mængder vand, der anvendes til produktion af biobrændstoffer og biomasse.

2.4 *Direktivet om forebyggelse af risici og oversvømmelser omhandler bevarelse af vandressourcerne i tilfælde af naturkatastrofer*⁽⁶⁾

2.4.1 Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2007/60/EF om vurdering og styring af risikoen for oversvømmelser pålægger medlemslandene at udarbejde en oversigt over farer og risici på området og udarbejde risikostyringsplaner for oversvømmelser med henblik på at reducere omfanget af disse. I forbindelse med direktivets gennemførelse skal der også etableres et grænseoverskridende samarbejde samt udveksling af oplysninger i de fælles grænseoverskridende vandområdedistrikter.

2.5 *Den Europæiske Unions solidaritetsfond yder erstatning til ofrene for naturkatastrofer*

2.5.1 En udtalelse fra EØSU⁽⁷⁾ pegede på mulige forbedringer af solidaritetsfondens funktion. Kriterierne for, hvilke tiltag der ifølge artikel 4 er støtteberettigede, er alt for restriktive og tager ikke hensyn til visse former for skader. I udtalelsen understreges det, at det er nødvendigt, at fonden også dækker katastrofer, der skyldes den akkumulerede virkning eller følgerne af længerevarende tilstande. Disse katastrofer i form af f.eks. tørke eller hedeølger er resultatet af en miljømæssig udvikling, som alle EU's medlemslande bærer ansvaret for. Ifølge udtalelsen bør vandforsyningen og brugbarheden af infrastrukturerne være omfattet af den Europæiske Unions solidaritetsfond, også selv om katastrofen ikke er opstået ved en pludselig begivenhed.

⁽⁶⁾ EUT C 195 af 18.8.2006, s. 20.

⁽⁷⁾ EUT C 28 af 3.2.2006, s. 69.

2.6 IPPC-direktivet om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening (2008/1/EF) indeholder en ramme for installation af industrielle og agroindustrielle produktionsenheder⁽⁸⁾.

2.6.1 Dette direktiv forpligter i teorien industrianlæg til at anvende den bedste tilgængelige teknologi. Det er helt sikkert ikke et af europæisk vandpolitikks vigtigste instrumenter. Ikke desto mindre har det nylige udslip af rødt slam i Ungarn, som har forurennet jorden og floderne i Ajka-regionen og også nået Donau, henledt opmærksomheden på forskellige spørgsmål i forbindelse med miljøet og beskyttelse af vandløb, behandlingen af og erstatningen til ofrene for katastrofer samt hvilket overvågningsniveau, der er behov for i forbindelse med gennemførelsen af vandpolitikkerne. Der findes imidlertid stadig hen ved 150 anlæg langs Donaus 3 019 kilometer lange breder⁽⁹⁾, som ifølge Verdensnaturfonden er »tidsindstillede bomber«. Det røde slam, som er et biprodukt fra produktionen af aluminium, var således ikke blevet behandlet, selv om teknologien hertil findes og anvendes andre steder og gør det muligt at reducere indholdet af natriumkarbonat i restproduktet med helt op til 96 %. Mange producenter nøjes med at opbevare affaldet i et spildevandsbassin i stedet for at foretage en egentlig rensning, men disse spildevandsbassiner har ofte ikke en kapacitet, der modsvarer produktionen⁽¹⁰⁾. Denne nye pligt til at anvende de bedste tilgængelige behandlingsteknologier burde kunne supplere lagringsfaciliteterne, så lagringen bliver bedre, mere sikker og mere rummelig.

2.7 Direktiv om tilbudgivning inden for vand- og energiforsyning samt transport og telekommunikation (90/531 og 93/38/EF) udstikker rammene for offentlige og private aktørers udnyttelse af vandressourcerne og fastsætter betingelser for tildeling af kontrakter.

2.7.1 I førtiltrædelsesperioden blev de tiltrædende lande bedt om at bringe deres industri i overensstemmelse med europæiske standarder. Flere lande ændrede deres lovgivning, men det skete ved at nedsætte visse tærskler og forklejne visse miljøproblemer.

2.7.2 Det er derfor nødvendigt, at EU og medlemslandene styrker gennemførelsesforanstaltningerne med henblik på at øge informationsmængden og sikkerheden for borgerne, når det gælder adgangen til vand og sanitet.

2.8 Klimaforandringer og oversvømmelser

2.8.1 I kølvandet på de seneste oversvømmelser overalt i Europa, kræves der svar på en række spørgsmål vedrørende forebyggelse af oversvømmelser. EU råder over midler til at dæmme op for naturkatastrofer, men har paradoksalt nok ikke nogen mulighed for at forebygge og forudsige risikoen for katastrofer som følge af menneskers bevidste handlinger

eller manglende påpasselighed. For at være helt igennem effektive bør politikker til forebyggelse af oversvømmelser være integreret i mere overordnede politikker vedrørende fysisk planlægning, infrastrukturer, beskyttelse af økosystemerne og bekæmpelse af klimaforandringerne⁽¹¹⁾.

2.9 Grænseoverskridende samarbejde: eksemplet med Saarland og Lorraine i Blies-flodens nedre bækken

2.9.1 Der er blevet iværksat et tværregionalt samarbejde mellem flere aktører med henblik på at etablere et grænseoverskridende partnerskab vedrørende oversvømmelser inden for rammerne af Interreg IV-A-programmet »forvaltning af høj og lav vandstand i Mosel- og Saar-floderne – FLOW MS«. Aftalen blev indgået mellem de internationale kommissioner for beskyttelse af Mosel og Saar (CIPMS), Saarlands ministerium for miljø, energi og transport (MUEV), præfekturet i Lorraine, underpræfekturet i Sarreguemines, fire tyske kommuner og fem franske kommuner. Formålet er at imødegå oversvømmelserne ved hjælp af en fælles forebyggende indsats og løbende udveksling af erfaringer. Det handler om at koordinere beredskabsplanerne bedre og tilpasse den kommunale planlægning til risikoen for oversvømmelse.

2.9.2 Dette grænseoverskridende samarbejde om Blies-flodens nedre bækken har til formål at fremme udarbejdelse af kort over faren og risikoen for oversvømmelser, vurdere denne risiko og udarbejde anbefalinger, som konkretiseres i risikostyringsplaner for oversvømmelser.

2.9.3 Floder stopper ikke ved grænserne. De lokale initiativer med hensyn til tidlig forvaltning af ressourcerne er essentielle, hvilket en række eksempler vidner om. Der etableres et tværnationalt samarbejde om flodbækkener som Rhinen, Oder, Meuse, Donau, Saar, Mosel og Elben. De omkringliggende lande opretter institutioner, som skal sikre, at der sker en koordineret risikostyring i forbindelse med oversvømmelser samt udarbejdes grænseoverskridende beskyttelsesplaner.

2.9.4 Semois-floden, der munder ud i Meuse, løber gennem Belgien og Frankrig og er et eksempel herpå. På trods af forskellene med hensyn til forebyggende og lovgivningsmæssige foranstaltninger har der siden 2002 været en fælles handlingsplan i kraft til bekæmpelse af oversvømmelser ved flodens øvre del (Belgien) og nedre del (Frankrig). Det finansielle program Interreg III Frankrig-Vallonien-Flandern (2002-2006) til fremme af tværeuropæisk samarbejde har gjort det muligt med en fælles indsats at samle alle tiltag til forebyggelse af oversvømmelser via en »flodaftale« (et instrument til fælles vandforvaltning), hvad enten de er opstået på den ene eller den anden side af grænsen.

2.9.5 Andre projekter, såsom Eurotas-projektet eller de grænseoverskridende strategier for Donau eller Østersøen, sigter mod at udvikle fælles metoder, som kan anvendes af flere lande til langsigtet forvaltning af oversvømmelsesrisikoen og realtidvarsling af oversvømmelser samt beskyttelse af ferskvandskilder.

⁽⁸⁾ EUT C 182 af 4.8.2009, s. 46. EUT C 97 af 28.4.2007, s. 12. EUT C 80 af 30.3.2004, s. 29.

⁽⁹⁾ WWF/nyhedsbrevet *Usine Nouvelle* 21.10.2010.

⁽¹⁰⁾ (I årevis har Sanofi Aventis, som ligger i Ivry (Frankrig), pga. underdimensionerede spildevandsbassiner udledt forurenende stoffer i SIAAP's kloaksystemer, herunder benzen som er et yderst kræftfremkaldende stof.) (O.a.: SIAAP er et offentligt rensningselskab med virke i Parisområdet).

⁽¹¹⁾ EUT C 195 af 18.8.2006, s. 20.

3.2.9 Det synes derfor muligt, nødvendigt og passende, at samarbejdsinitiativer udvikles på lokalt plan og at de efterfølgende støttes politisk og finansielt af EU.

3. De lokale myndigheders og civilsamfundets rolle

Der kan nævnes forskellige områder, hvor EU-borgerne berøres direkte af samordningen af en europæisk vandpolitik:

3.1 Vand- og katastrofeforvaltningens indvirkning på befolkningen

3.1.1 Tiltagende vandknaphed, vekslende perioder med langvarig tørke afløst af oversvømmelse eller forurening af vandet har alvorlige konsekvenser og skaber økonomiske og sociale problemer, som kan føre til indstilling af den økonomiske aktivitet (bl.a. landbruget), tab af arbejdspladser og dermed affolkning af landdistrikterne og ødelæggelse af deres livsgrundlag.

3.1.2 Bekæmpelsen af den kemiske forurening af vandet er afgørende. Dyrs og menneskers sundhed afhænger heraf, og de kemiske grundstoffer overføres via fødekæden. Det er vigtigt, at listen over forurenende stoffer, hvis anvendelse er forbudt eller reguleret, bliver revideret løbende, således som det er fastsat i direktivet om prioriterede stoffer. Derfor er det nødvendigt at samarbejde med landbruget, industrien og miljøorganisationerne for at regulere anvendelsen af nye produkter og fastlægge grænseværdier, som understreget i nogle af EØSU's tidligere udtalelser ⁽¹²⁾.

3.2 Udnyttelsen af vandressourcerne til forskellige formål

3.2.1 Industri-, turisme- og landbrugssektoren berøres af vandforbruget og af forureningen af vandet. Den uhammede urbanisering langs flodbredder og kyster lægger også et pres på dette sårbare miljø. I EU lægger energiproduktionen beslag på 44 % af det samlede vandforbrug, og det går især til nedkøling. 24 % af vandudvindingen bliver brugt i landbruget, mens 21 % går til den offentlige vandforsyning og 11 % til industrien. Det fremgår ikke af disse tal, at anvendelsen varierer fra region til region. I Sydeuropa f.eks. forbruger landbruget over halvdelen og i nogle regioner over 80 % af det vand, der udvindes, mens det i Vesteuropa er energiproduktion og nedkøling, som tegner sig for over halvdelen af vandforbruget ⁽¹³⁾.

3.2.2 Afhængighedsforholdet mellem forvaltningen af vandressourcerne og el-produktionen fremstår klart og bør tages op til overvejelse i EU. Meget lidt af det vand, der går til energiproduktion, bliver forbrugt, og størstedelen sendes tilbage i kredsløbet med en højere temperatur. Det gælder i denne forbindelse om at beskytte de akvatiske systemer. Der

findes teknologier, som kan sænke forbruget af vand til el-produktion eller genvinde vandet effektivt, men da de er dyre bliver de ikke altid brugt. Det er derfor nødvendigt ikke kun at stimulere F&U på dette område og tilskynde til anvendelse af disse nye teknologier, men også at anskue investeringerne og bæredygtigheden af deres udbytte ud fra miljømæssige, sociale og økonomiske hensyn.

3.2.3 De måder, hvorpå landbrugsjorden bliver anvendt, samt byplanlægningen kan have en stor indvirkning på vandknapheden. En ukontrolleret udnyttelse øger presset på grundvandet eller overfladevandet og kan medføre uoprettelige ændringer af det naturlige miljø og sætte gang i en negativ socioøkonomisk udvikling, der kan være til skade for forsyningssikkerheden på fødevarer- og energiområdet og svække samfundets stabilitet. Flere vigtige vådområder, skove og naturlige overløbsområder er blevet tørlagt og inddæmmet, vandløb er blevet reguleret og der er anlagt kanaler for at tilgodese urbaniseringen, landbruget, energiefterspørgslen og beskytte mod oversvømmelser ⁽¹⁴⁾. Det er nødvendigt, at de fremtidige politikker for fysisk planlægning tager hensyn til de begrænsninger, som følger med forvaltningen af vandressourcerne.

3.3 Styring af efterspørgslen og sikring af et bæredygtigt udbud

3.3.1 En række faktorer påvirker husholdningernes vandforbrug: befolkningens og husholdningernes størrelse, urbaniseringen, turismen, indkomsterne, teknologien og forbrugsmønstret. Endvidere spiller »lækagerne« i distributions- og forsyningsnettet en nøglerolle i kontrollen af den mængde vand, som når frem til slutbrugerne. Man bør begrænse deres omfang, hvor det er nødvendigt. Der er brug for investeringer til at vedligeholde og udvikle distributionsnettet, men også infrastrukturen til spildevandsrensning. 10 % af EU-25's befolkning var endnu i 2006 ikke tilsluttet et system til opsamling af spildevand, med store forskelle fra land til land ⁽¹⁵⁾.

3.3.2 Turismen kan øge vandforbruget betydeligt, især i sommerferiemånederne og i syden, langs de europæiske kyster, hvor regionerne i forvejen lider under vandmangel. Bevidstgørelsen af forbrugerne er et vigtigt supplement til andre vandbesparende foranstaltninger.

3.3.3 Regler og uafhængighed: genbrug af spildevand i landbruget kan bidrage betydeligt til en bæredygtig forvaltning af ressourcerne, og den offentlige sundhed bør ligesom for andre kilders vedkommende sikres gennem fastlæggelse og kontrol af sundhedsnormer via lovgivning. Kontrollen af deres overholdelse skal være uafhængig og varetages af godkendte eller offentlige kontrolorganer.

⁽¹²⁾ EUT C 97 af 28.4.2007, s. 3.

⁽¹³⁾ »Water resources across Europe – confronting water scarcity and drought« (Vandressourcer i Europa – indsatsen mod vandknaphed og tørke), rapport fra Det Europæiske Miljøagentur, ISSN 1725-9177, februar 2009.

⁽¹⁴⁾ »The European environment – state and outlook 2010«, Det Europæiske Miljøagentur, SOER 2010.

⁽¹⁵⁾ SOER (s. 103) + rapport fra Det Europæiske Miljøagentur (s. 5) + pressemeddelelse fra Eurostat 2006.

3.4 *Civilsamfundets rolle i EU's vandpolitik*

3.4.1 Forud for resolutionen fra De Forenede Nationers Generalforsamling af 26.7.2010⁽¹⁶⁾ erklærede Rådet for Den Europæiske Union den 22. marts 2010, at EU's 27 medlemsstater anerkender retten til vand og sanitet og understregede, at »alle stater har en menneskerettighedsforpligtelse med hensyn til adgangen til rent drikkevand«. Rådet anerkendte desuden, at »menneskerettighedsforpligtelsen med hensyn til adgangen til rent drikkevand og passende sanitære forhold er tæt forbundet med de individuelle menneskerettigheder - såsom retten til bolig, mad og sundhed«.

3.4.2 Civilsamfundets ret til information om dataene vedrørende vand er af central betydning. I 1999 privatiserede delstaten Berlin sin vandforsyning til fordel for Veolia og den tyske koncern RWE med deraf følgende prisstigninger for brugerne. Overdragelseskontrakterne og de klausuler, som aftaleparterne havde undertegnet, blev hemmeligholdt. Et folkeligt initiativ har gjort det muligt at danne bevægelsen »Berliner Wassertisch«, som har indsamlet tilstrækkelige underskrifter til, at der kunne afholdes en folkeafstemning. 98 % af de i alt 27 %, som deltog i afstemningen, stemte for, at de hemmelige kontrakter skulle offentliggøres og derefter ophæves. I forlængelse af dette initiativ fremgik det af de offentliggjorte uddrag af kontrakterne, at aktionærernes udbytte fra de to selskaber var sikret via en kompensationsordning. Delstaten Berlin stillede således (med offentlige midler) garanti for selskabernes udbytte i de år, hvor dette ikke nåede op på de beløb, der var fastsat i de hemmelige klausuler. Stadig flere lokale myndigheder i Europa benytter sig af udløbet af overdrageleskontrakter med private selskaber til igen at overtage kontrollen med vandforsyningen.

Ikke desto mindre er nogle kommuner, hvoriblandt også store kommuner, blevet fanget i indgåede kontrakter med oprindelige, juridisk ulige vilkår, som har tvunget dem til at holde fast ved de deltagende private aktører⁽¹⁷⁾. Åbenheden omkring kontrakter om tjenester af offentlig eller almen interesse og muligheden for at opsiges dem skulle kunne forbedres ved at undersøge følgende aspekter:

- vandforvaltning: reinvestering af udbyttet i vedligeholdelse og modernisering af forsyningsnettene;
- de store investeringer, der kræves for at få adgang til såvel det private som det offentlige marked, må ikke føre til monopolsituationer eller underhåndsaftaler;
- de største private vandforsyningsselskaber er hovedsageligt finansieret med offentlige midler⁽¹⁸⁾
- arbejds- og ansættelsesvilkår og de ansattes sikkerhed: der er brug for tilstrækkeligt mange kvinder og mænd med en uddannelse og kvalifikationer, der alle skal have en offentlig status som ansat inden for vandforsyning, vandrening, vandkontrol, bekæmpelse af overtrædelser, forskning osv. En sådan status skal sikre opfyldelsen af alle de forskellige opgaver på alle niveauer;
- oplysning og rådgivning af brugerne: de økonomiske og sociale råd udgør overalt, hvor de findes, en dyrebar ressource for rådgivning, da de er repræsentative og har stor erfaring og kapacitet til at afholde offentlige høringer.

Bruxelles, den 15. juni 2011

Staffan NILSSON

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁶⁾ Resolution vedtaget af De Forenede Nationers generalforsamling om menneskets universelle ret til vand og sanitet, 26.7.2010, A/64/L.63/Rev.1, se: http://www.internationalwaterlaw.org/documents/intldocs/UNGA_Resolution_HR_to_Water.pdf.

⁽¹⁷⁾ Medborgerkampagnen, »Vand til alle«, 2007. »Veolia Environnement: A Corporate Profile«. A special report by Public Citizens' Water for All program (Veolia Miljø: Profil af en virksomhed, særrapport som led i medborgerkampagnen, »Vand til alle« <http://documents.foodandwaterwatch.org/Vivendi05.pdf> og — Berlins hemmelige privatiseringskontrakt blev offentliggjort i dagbladet *Tageszeitung* (TAZ) lørdag den 30. oktober 2010 <http://www.taz.de/1/zukunft/wirtschaft/artikel/1/die-raeuberische-wasser-privatisierung/>.

⁽¹⁸⁾ <http://www.psir.org/reports/2010-W-EWCS.doc>.